

לעשוק אותנו ולהציג אותנו ככלי ריק... כך אנו אומרים נ"כ: אין אנו שונאי האגודות הלילה, אנחנו מברכים אותם ככרכה והצלחה, אעפ"כ אדם קרוב אצל עצמו ומוכרח הוא להגן כעד עירו וכשרו. יציבא. קראקא

רב לך!

הלורד רותשילד כאנגליא הוא בעיניו אנגלי נמור וכאשר יאמר לו אדם, כי יהודי הוא אין לך גרוף גדול מזה ומי זה יעז לפגוע בכבוד הנכבד האדיר הזה, המושל במכמני הזהב ואין דומה לו אף באנגליא ככעלי ההון. ע"כ גם אחיו היהודים יזהרו לכל יזכירוהו ח"ו, כי העם היהודי הוא אחיו. ולכבודו והר ככר גם ישראל זנכיל על האומנומיה במדינה היהודית, שהוא חולם לים, לכלי הזכיר ח"ו את רותשילד, שיש עוד עם יהודי בעולם. ובכל זאת נמצא אדם, שהעיו להזכירו, כי יהודי הוא וזר במלכות אנגליא ואין לו להתערב בעניני המדינה. והאדם הזה אינו פחות מן הלורד דורדן, המניסטר לפינץ. בעבור ההוספיות התדירות על מכשירי המלחמה ככל שנה היתה גם אנגליא מכרחה — כאשכנז וכאוסטריא — להטיל מסים חדשים על העם. הנמשלה הלכרלית המילה את המסים כצדק על העשירים הגדולים, שהכנסותיהם מרוכות הרבה על צרכיהם. על זה קצף האציל האנגלי לורד נתנאל רותשילד קצף גדול והקהיל את חבריו בעלי ההון הנוצרים, למחות נגד הממשלה. אכל המניסטר הקהיל אספה גדולה ממנה ושפך כל חמתו לא על הלורד רותשילד, כי אם על היהודי רותשילד וכך אמר: יותר מדי מתערב רותשילד בענינינו. בכל אשר נפנה יעמוד רותשילד למכשול לנו. אין לעשות חוק נגד בתי המזיגה, כי אין רותשילד רוצה, אי אפשר להטיל מס על הבתים, כי רותשילד הוא ראש חכרת כוני בתים, אסור לנו להטיל מס על ירושות ונחלאות, כי הדבר רע בעיני רותשילד. האמנם רותשילד הוא מושל יחיד בארצנו? העלינו לקחת רשות בכל חוק מאת נהנאל רותשילד? בזה הזכיר המניסטר את אספה העם הגדולה, כי רותשילד יהודי הוא ואין לעם האנגלי לתתו להשתרר עליו. והמניסטר הזה אינו הראשון, המעיר חמת העם על היהודי המתחפש, כבר הרבו העתונים הלברלים להליץ עליו את העם, כאמרם, שלא ערוארד השכיעי הוא מושל אנגליא, כי-אם רותשילד היהודי והוא אינו מושל קננסטימוצי, כי אם מושל יחיד וכל אשר יחפוץ יעשה. בארצות אחרות כבר ראינו מה גרמו יהודים יהירים כאלה, שאינם מכירים את מקומם ואינם חסים על עמם היהודי, שהם מביאים אותו בסכנה כחמם כצעם, שאין לו נכול. תולדות התעוררות העם נגדם הן האנטישמיות הנוראה, שאינה פונה נגד הרוהשילדים וחבריהם, כי אם נגד עניי היהודים דוקא, כי רק אותם הם יכולים להשחית ולבלע. וכאשר יצעקו היהודים העניים האלה יעניקם רותשילד בחסדו מטבעות דקים, אבל לא ישים אל לבו, כי הוא הוא שגרם את צרת אחיו ועליו לשנות דרכו, כי גם הוא בגולה הוא ואין לו להתנאות כל כך ולהסב כנאותו רדיפות ליהודים חלשים ממנו. מכאן מוסר גם לרוהשילדים הקטנים והזעירים בפנות הנכחדות המתגאים כרוהשילד בלנדון ומעלים חמה על אחיהם בתוך עם הארץ.

אחינו בני עמנו!

אליכם, אליכם אחים אהובים, שבקרבכם לא כהה עדיין רגש האחדות של כלל ישראל הנני באים בעת בדבר הנוגע לעתידות היהדות, כאשר אתם שם, בין שאתם שייכים למפלגה זו או למפלגה אחרת — אסור לכם להעלים עין מן הסכנה הצפויה לחיים הרוחניים של עם ישראל. עובדה נכונה היא וקימת, שהקולטורה העברית, זו נחלת אבותינו מקדם, אלו האוצרות הרוחניים, שנגנו שר האומה כמשך אלפי דורות — הולכים וכלים מיום ליום; הפרוצם, המפריד של ממיעת אחינו בקרב קולטורות אחרות, מהגבר

והולך, ולעומתו הולך ומצטמק חלקנו הרוחני, הולך ומתנונה. זה כבר חרלה השפה העברית להיות קנין כללי של בני עמנו, זו השפה, שהיתה לפנינו קשר מאחד לאחינו המפורדים ככל העולם; והוצאה מוכרחת באה לרגלי חסרונה של ידיעת שפת עבר, שהתוכן הרוחני, שנכתב כמשך אלפי שנים אך בשפה זו, הולך ומשתכח מזכרון האומה, והתנכרות ושיוון-נפש להיהדות ככלל באים אח"כ על המוגמר...

שולחים אנו את בנינו לכתה"ם של הממשלה, שם משפיקים הם כילדי נברים, נפשם נמלאה המונות זרות ואידאות זרות, ולכס הצעיר הומה לצרות עם ועם ומתלהב לאידאליים זרים; אכל כאותו זמן וכאותה מדה פוסקת גם כל שייכות רוחנית או רגשית בינם ובין עם זה ילדם, ניםל מהם כל רגש-כבוד כלפי הספרות של עםם, שאפילו קי-אור אחד ממנה אינו חודר אל לכס; ומתחנכים בנים ממש כמו למטרה זו, שימנעו אהכה וכבוד מאחיהם, אשר כל שאיפות אידאליות אינן מקשרות אותם נמס... הקולטורה, הכלל הכולל של תולדות הרוח, היא נפש העם, וכשעה שהנפש חולה, מהיכן יינק הנוף — העם כעצמו — כח ואמץ לחפץ החיים? ... אין אפוא להפלא על הדבר, שמספר הכורחים מן המערכה, מספר המומרים, הולך ורכ כאופן מכהיל. ההתרחקות מספור היהדות, ההתנכרות לשפת אבותינו וליצירות העבר שלנו המזהיר — זוהי הדרך סלולה לעזיבת היהדות, לכליון אומתנו...

ההצלה היחידה הכולל לכא אך ע"י שיכה נכונה ואמתית אל היהדות באמצעות של שנוי החינוך ותחיתו. אך ורק כיה-הספר העברי יש כידו לעצור כעד הכליון המרחף על ראש אומתנו. ע"י כתי-המדרש אלה יכואו צלצוליה של שפת אבותינו כלכ הילד הרך ויתעוררו שם לחיים חדשים; ע"י כיה-הספר העברי יקבל הדור העברי הצעיר את הידיעה וההכרה של כלל ישראל, ילמוד לדעת את יצירותיהם הנשגבות של מחוקקי ונכיאיו, משוררי וחכמיו — והכל באופן שכלי ומודרני. כיה-הספר העברי המודרני יכיא כלכ צעיריו אהכה ללאומיותם, למוסר עםם ולדתו, לעברו המכהיק; כיה-הספר העברי יהיה לאותה החרושת, שכה יתקשה ויתחוק אופים של ילדינו; בו ישאפו כח ואומץ, כדי להשאר ביהדותם ולהשתתף ברנשותיהם ומלחמותיהם של בני עםם המפורדים על פני כל הארץ. כיה-הספר העברי אינו ענין שייך למפלגה זו או אחרת, הוא ענין שייך אל כל העם העברי, וכל מי שקיום היהדות נוגע אל לבו, בחיוב להשתתף ביסודו וכשכלולו.

ההכרה בדבר נחיצות התקונים כחניך העברי ויסוד כיה הספר העברי מצאה כשנים האחרונות נתיבות אל תוך השדרות הרחבות של המון עמנו. בגליציה יש לערך שלשים כתי"ם עבריים, המתנהלים ע"י ועדים מהנדבים ומורים מומחים, וכדי להגדיל את מספר כתי"ם האלו, כדי לפקח על עניני החנוך ככלל ולמען הנהיג בו משטר אחדותי נקרא נקראה סוף ניסן העבר כלכוב ועידה לכאי-כחם של ועדי כתי"ם העברים. כועידה זו גוסדה הסתדרות כתי"ם העברים לגליציה ולכוקובינה. תקנות ההסתדרות כבר נתאשרו מן המיניסטרים.

מה מטרת ההסתדרות הזאת? תפקידה הראשי הוא להפיץ בארצות הנזכרות כתי-ספר מחוקנים ומשובללים היטב. אפילו הקטנה שבקהלות העבריות לא השאר כלי כיה ספר. הנהגת ההסתדרות השנית גם על עניני הכריאות, גם על עניני התפתחות הרוחנית של כתי הספר ההם. למטרה זו יכוקר כל כיה-ספר עברי שתי פעמים בשנה ע"י משגיחים פדגוגים מומחים. החנוך העברי יהיה אפוא למין יצירה אורגנית, למין שלשלת חוקה, שחוליותיה ההיינה מורכבות זו כזו באופן מבעי. הכסים, שעליו יהבונן וישען כל כנין החנוך, יהיה גן-הילדים העברי. (לילדים ולילדות בני ארבע וחמש). על יד גן-הילדים יוסד (או יותר נכון: יצמח וינדל מתוכו כאופן אורגני) כיה-הספר העברי — לילדים וילדות מכני שש עד שתיים עשרה. על כיה-הספר יהיו נלוים

גם שעורים לממשיכים בלמוד השפה העברית והתוכנים העכרים — הם הילדים הגדולים, שכבר גמרו את חק למודם ככיה הספר העברי. כנין הילדים יוכנס הילד אל תוך הידיעות העקריות של ש"ע, נאל תוך היכל האגדות, המעשיות וההמונות, המרהיכות של העבר הישראלי, והכל באופן קל, נוח לילדים. מעורב כמשחק וזמרה. ככיה-הספר העברי ישתלמו ילדינו בשפת עבר וקדוקה, ירכשו להם את ידיעת כתי"ם, התלמיד, דברי ימי ישראל, ידיעת הספרות הישנה והחדשה, ילמדו על כורים את כל חקי הדת והמוסר, מצוות ומנחגי ישראל. שעוריו ההמשך יהיו מוקדשים אך להחעמקותה ולהשהכללותה של חכמת ישראל. שפת הלמוד תהיה שפת-עבר (כני נוהגים ככתי"ם העכרים המתקיימים עד עכשיו) ע"פ שפת כרליץ; עכרית בעכרית. סוף מעשה כמחשבה תחלה: המטרה האחרונה של כיה הספר העברי היא, לגדל דור בנים נאמנים לעמם, בעלי אופי קכוע, יהודים שלמים ואנשים ישרים. מאמינים אנו כאמונה שלמה, שרק הידיעה העמוקה של היהדות יש כידה להביא את המחזיקים כה לירי מסירת נפש עליה. לא יוכל לרחוש אהבה עמוקה לעמו, אלא מי שנתמלאה נפשו מיצירות אומתו וקניניה. ואותן היצירות העבריות רוצה הסתדרות כתי הספר העברים לתת לילדינו. כל מי שנותן ידו לעבודה זו, לבו כמיח, שלא עכודה קקיונית הוא עובד כזה, אלא כונה מסייע הוא ככנין העתיד של עמנו.

נעשה נא כמתוקנים שבאומות, שאינם מסתפקים ככתי הספר של המלכות או העדה כלכר, אלא מיסדים מלכר זה גם הסתדרויות כתי ספר, ומוציאם סכומים אדירים לשכלול החנוך שלהם. אכל כעוד שדכר זה לגכיהם היא דכר של מותרות, לגכינו הוא שאלת הקיום, שאלת לחיות או לחדול? של העם העברי. הממשלה והעדה אינן רואנות ינו ולצרכינו הרוחניים המיוחדים, הסכיכה משפיעה עלינו להפדרה, לחרכן ולכליה... ואם אין אנחנו לנו, מי לנו?...

הננו פונים אפוא אליכם, אחינו בני עמנו! עזרו לנו כמפעלנו הגדול המלא אחריות, כהכו את ידכם כתור כברים להסתדרות כתי הספר. והביאו כעזרתכם את הסתדרות כתי-הספר למדרגה [כזו, עד כדי שתהיה גירם חשוב להתרכות העברית ואכני פנה בתולדות הרוח של עמנו. העתיד לא ימנע מכס את תורתו, תורת עם שלם קם לתחיה!

ההנהגה של הסתדרות כתי-הספר לגליציה וכוקובינה ככרי הסתדרות כתי הספר העברים הם לפי התקנות (מלכר ועדי כתי-הספר המקומיים): א) כברים מיסדים — ע"י תשלומי סכום של 200 כתרם ככה אחת; ב) כברים תומכים — כברים תומכים כתשלומי ששה כתרם לשנה.

בעניני ההסתדרות יש לפנות ע"פ האדרוסיה; Salomon Schiller, Lwów, Alembeków 14. בעניני משלוח כספים — ע"פ האדרוסיה; Dr. Abraham Korkis, Lwów, Łyczakowska 45.

פיליטון גדול.

את ביתך לא תתן בנשך.

הפעם מכרה הייתי למול רשות מאת העורך לכתוב "פיליטון גדול" תחה "פיליטון קטן", כי ענין גדול לי ואי אפשר לכתוב על "ענין גדול" כ"פיליטון קטן". כ"פיליטון גדול" נ"כ קשה מאד, אכל לא עלי המלאכה לגמור ואין אני בין חורין להפטר ממנה. חכס אחר אמר: ארץ אשכנז נכראה לנסוע כה, איטליא — לשבת כה, אנגליא — לחשוב כה מחשבות, וצרפת — לחיות כה, ויש עוד להוסיף: גליציה — להתענות כה ולמכוע כ"פ"ש הקהלות" ולא לחנם הכל שואלים פה זה את זה כקיי: "אנה תסע?" השאלה "האם תסע?" פסקה לגמרי, כי מוכן הדבר, שנחוק לנסוע לשאוף רוח צה, כי "רפש הקהלות" מעלה צחנה כל כך, עד שאי אפשר להשאר פה מבלי לזורר... רק בלעם, אף שכודאי לא היה אוהב ישראל

מכתב מטורקיא.

קושטא. כחידה נראה פה מעשה סיפרו של ה"דשיאיש קרוניכל", שפרסם בעתונו מלגרם, להזהיר את ההסתדרות היהודית הגדולה, לבלתי שלוח יהודים למטורקיא, אשר לא יקבלו על עצמם להיות נתיני מטורקיא ונס שלא יבכרו חלק אחד של ממלכת מטורקיא על יתר המדינות. המלים האחרונות האלה העלו אבק הרבה בחוג הציונים והתעצבו מאד, כי העהונים מטורקיא היו עד כה מלאים תהלות ותשבחות על הציונות. סבת השנוי היא, כי צירי הערבים מארץ ישראל כפרלמנט מטורקי התאונו לפני מועצת הממלכה, כי הציונות אינה כל כך נקיה מכל סכנה וצרכים להזהר בה. וסיפר העתון היהודי האנגלי הפליג בחשש הזה והריץ מלגרמה של הזהרה. ערך הזהרה הזאת אין להגדיל ביותר, כי סוד גלוי הוא, שהסופר ההוא הוא יהודי מתכלל ועיין את הציונות, הוא בן עורך ה"על מעמפא".

ועד הקהלה העוסק בענין עבודת הצבא של היהודים גמ' את עבודתו ויציע את החלטותיו לפני הממשלה ע"י החכם-כשי. ההחלטה היא: על היהודים לקבל על עצמם דינא דמלכותא, אך היהודים דורשים מאת הנהגת הצבא, להאכיל את היהודים העובדים בצבא מאכלים כשרים או לתת להם תחת פתכנס כסף, בכל חג יהודי יקרא להם דרוך, בכל גדוד שיש בו יהודים יתמנת רב-הצבא, חניכי הרכבים פטורים מעבודת הצבא.

החכם-כשי בצידון הוסר מבנו, כי נמצא בו ערות דבר (מלשינות). החכם-כשי הצעיר ר' נסים דאנון מבארות נשלח שמה, להקים רב אחר. הריב בירושלם ע"ד הרבנות עודנו מתחוק. אל החכם-כשי פה באו שמעות, כי שתי המפלגות באו לידי מהלומות וזלזולים בחוץ עד שהיתה הפוליטיא מוכרחה להתערב בדבר, אי לאותה בישא! הוי מה גרמו חולכי כמל "לעיר הצדק", ה"קריה הנאמנה", אשר משם נבאו הנביאים שלום לגוים! והריב משתרע גם בעתונות הירושלמית.

שני אורחים חשובים מתארחים פה, נשיא הסהדרות הציונים דוד ולפון ומזכירו נחום סוקולוב, ששה שבועות יתעכבו פה ומשערים, כי ענינים חשובים להם בזה לעסוק בהם ויבאו בדברים עם גדולי הממשלה והפרלמנט. גם ייסדו פה עתון ציוני. עתה יש פה רק עתון צרפתי אחד הנאמן לציונות ויוצא לאור רק פעם בשבוע, אבל מכתיב שבקריב יצא פעמים או שלש פעמים בשבוע. בקרוב יתחיל פה לצאת גם שבועון ספרדי ועברי להרחיב את הרעיון הלאומי וידיעת היהדות.

עתונאי יהודי מרוסיא בקר את א"י ונמסר לו על החוף פתקא אדומה בנהוג, לאות, כי דק שלשה ירחים יש לו רשות להתממה בארץ ולא יותר. הוא הריץ מלגרמה אל החכם-כשי ר' חיים נחום, כי זהו נגד החוק הנותן זכויות שוות לכל. אלו היה נוצרי אז יש לו רשות להשתקע בארץ ורק בתור יהודי אין לו הרשות. החכם-כשי התאונו על זה לפני המניסטר לעניני החוץ והוא הבטיחהו, כי בקרוב יבטל את המנהג הנושן הזה המתנגד לחקים החדשים.

בקאירא כמצרים יש אגודה הנקראת "ועד יהודי עתומני", זו היא אחת האגודות, שהיה מרכון בפאריז בימי השלטון הקודם ושהכינו את המהפכה בסתד. ראש האגודה הזאת מר אברהם גאלאנמה, המוציא גם עתון בשם "המטה", להוקיע לעיני השמש את כל עושי עולה כיהודי מטורקיא, שלח אל המניסטר לעניני הפנים כתב תלונה, כי הועד רואה חרפה לשלטון החדש, שאין היהודים שוים לנוצרים בכל דבר, כי אין עוד רשות ליהודים לעבור בירושלם ברחוב, אשר בו קבר הנוצרי. המניסטר הודיע, כי עתה יבטל כל משפט קדום ויעשה את היהודים שוים ככל לאחרים. עתון אחד פה מכיא ידיעה, כי הממשלה מכינה חוק לסדר את עניני היהודים בא"י.

יעקב פרחיה.

הזה לא חפץ לחתום שמו תחת כרוז אחד, שהוציא הכי"צ בעירנו וברר ע"פ התורה, שאסור לעשות דבר בזה, להוסיף על דירת רעהו וחנותו לשכרה אף מישראל בלי רשות הדר והמו"ץ השתדל אצל נשיא הקהלה, שיאסור להדביק הכרוזים, כי אין לבי"ד להתערב בזה. "שאלת החזנים" החמורה, אם "נכריאל" או "יחיאל" יקח את "דמי המי-שברך", היתה שאלה בווערת כבי"צ יומם ולילה וכל העוסקים בצרכי צבור העסקו בזה, לבי"צ מותר להתערב בפולטיק, לעשות העמולה בבחירות, לדרוש רשות בפומבי כמו כל האגישוטורים, מותר לבי"צ להוציא אסורים, חרמות וקונטות על "בי"ם עברי", פן ח"ו ינצלו כמה ילדים מחלול שבת, וגם הגאון הפוסק היה היה מן הזרזים לחתום שמו על "האסור" או בשעתי, ובכ"ז לפי דעתו אין לביד"צ להתערב ולאמר: "עניפי דתוה"ק אין הדבר היותר פשוט לשבור דירתו של חברו", סיף סיף יצאו הכרוזים לאור בהשתדלות סגני נשיא הקהלה, בלי חתימת הגאון הפוסק הזה עם ביד"צ שלו.

שמואל הבהן שפירא — קראקא.

מכתבים מערי המדינה.

לכוב. כמו שנהוג בכל שנה בן אמרו הציונים לעריך נם בשנה הזאת אזכרה למנהיגנו המנוח, תיאודור הרצל, בהיכל הגאורים. אבל מסכת בלתי מיובנת לא אבו ראשי-הקהל להסכים לעויבת האזכרה בהיכל מדאנה מדבר, פן תתן האזכרה מקום לדימוני-סמטציות. ואע"פ שהבטיחו הציונים, כי לא יהיו כל איש להתקיים ולהפגין בנגדם, עמדו ראשי-הקהל על דעתם, ויאמרו לתת את ביה-הכנסת בתוך-העיר לעריבת הזכרה, וכשכבר היה הכל מוכן לעריכת האזכרה בבהכ"נ בתוך-העיר, קם המטיף ד"ר קארו, ויהן עצה, לערוך את האזכרה בבהכ"נ רחוק-לעיר, כי שם מרכז מושבם של אותם היהודים, שהד"ר הרצל עבד לזכותם. העצה, הזאת מצאה חן בעיני ראשי-הקהל וגם בעיני עורכי האזכרה, כי לא יררו לסיף דעתו של היועץ. בבהכ"נ רחוק-לעיר ידרוש רק הרב דמתא (רבים של האדוקים) ומשנת הר"ד עד היום (זה יותר מששים שנה) לא זכה עוד מטיפס של הנאורים, להתיצב שם על הבמה להשמיע מדברותיו, וכמה שטרח הד"ר קארו עד היום, לדרוש בבהכ"נ רחוק-לעיר, לא עלתה בידו ובל עמלו היה לשוא, ע"כ אמר למצא עתה "שעה-הכשר" לכך, כי יספיד שם את הד"ר הרצל. אבל גם בפעם הזאת לא עלה הדבר לד"ר קארו, כי הפגינו האדוקים בנגדו, וכאשר בא בן הוברח לשוב, כמסם פתח את פיו לדרוש. בשעת ההפגנה כנגד הד"ר קארו רצו איוה "בלזיים" להפגין גם כנגד עשיית האזכרה כשהוא לעצמה ע"י אבירת ההלים, ולא נתנו אותם המתפללים בבהכ"נ לכצע את אשר יזמן, כי הוציאם כחוק יד החוצה — והנאום הציוני (יהודי אדוק) המיף דברים אחדים בשבחו של מנהיגנו המנוח בלי כל מפריע.

לכוב. בשבוע שעבר נקהלו לאספה האקדמיים המתנגדים למלחמת השנים והחליטו לעשות העמולה נגד התפשטות ה"דו-קרב" בין הצעירים האקדמיים, וכן נתקבלה ההחלטה להביר שתי אגודות פולניות, שמטרתן להתנגל במלחמת-השנים, למזיקות ובלתי נחיצות במחנה האקדמיים. הצעה, שהחלטה זו תחיל גם על האגודות הציוניות, "חשמונאי", ואמונה", לא נתקבלה. — אבל איך שיהיה, כבר הניעה השעה שחברי האגודות, "חשמונאי" ואמונה" יכתתו חדבותם לאתים וחתימותיהם למזמדות ותחה ללמוד מלחמה ילמדו — את השפה העברית והיה אם יצטרכו שוב להדביק מידעות כתובות באותיות עבריות לא יכתבו עוד "עמונא" במקום "אמונה".

עתניאל.

יותר מדאי היה יכול לאמר: "לא הביש און כיעקב ולא ראה עמל בישראל" בזמן שאהליהם היו נטויים במדבר תחת כפת הרקיע על מיטיה עץ, ולא היה עליהם עיל "בעלי בתים", שבלתם לא כלתה מעליהם, המן היה כצפיחת בדבש, וידידי מה הבקש עוד?" מה טובו היו או אהליך יעקב משבנותיך ישראל! ואף אם ילדה אשה ששה בכרם אחד, לא שאלו אותה בעלי-בתים: כמה ילדים יש לך?" כמו שאיך פה אצל בע"כ אחד, שבא אליו איש לשכור דירה ושאל: "כמה ילדים יש לך?" "אין לי ילדים כלל", השיב האורח ובעלת הבית ענתה: "טוב הדבר, רק עוד אחת, הבה לי ערבון, כי לא יהיו לך"...

במדומני, שאפילו המליץ טוב על ישראל רל"י מכרדימשוב אלו בא וראה זאת, כי אז הביט און ביעקב וראה עמל בישראל. אלו בא לרחובות היהודים וראה איך רוב בעה"כ מוצצים בעלוקות דמי עניים ויאביונים, היושבים צפופים ומשלמים רוחים, איך אלה המפחדים לקצוץ צפרניהם בסדר מתנהגים באכזריות באופן שלא יאומן כי יסיפר עם היושבים ככתיהם ומרימים מחיר הדירות משנה לשנה, איך אלה ה"המימים והישירים" המוסרים נפש על מפת דם כחרדל וביצה עם מפת דם אסור להם כשרץ. מוצצים בפעם בפעם כמה לוגים של דם התמצית מלכות הדרים בנתיהם, גם החסיד שבחסידים יקרא כאנחה: "מי יהנני שמיר ושיה ודשתי את בשרם עד זוב דם"...

אם המשילו מלוי ברבית ל"מגדלי חזרים" עלינו להמשיל את הנותנים בתיהם ברבית לחזירים עצמם כי המה גרועים מהראשונים, שבע תועבות בלבם אם הדבר נוגע לאותו דבר המטהר ממזרים. עלינו להעמידם אל עמוד הקלון, לחרפה ולבוז, לחרות שמוותיהם לקללה לדור אחרון.

"את כספך לא תתן בנשך" פתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בדינא דמלכותא, ואת ביהך לא תתן בנשך מאן דבר שמה? מכה היא שלא כתובה בתורה לדעת רבים. אבל כנגד מי נאמר "לא תעשוק את רעך ונא הגזל". "לא תעמוד על דעך"? ואת מי קללו חז"ל קללות חמורות בתור מפקיעי שערים! נגד "את כספך לא תתן בנשך" חשבו ומצאו ארבע אותיות "עצהע". יש דורשים לשבח ויש דורשים לגנאי, יש דורשים לשבח, כלומר "על צד היתר עסקא" ולגנאי, כלומר "ערות צבועים, הלואתם עותתם". אבל לתת הכית כנשך הלא מותר הוא לפי דעת רבים, אם בית ישראל הוא ולא מרחו כלל לחפש אחרי היתר עכ"פ בהערמה, ומעשה היה באחד מהיושבים ראשונה במלכות צישאנוב וגבאי בת"ה הקונה בתים במחשבה קודם למעשה לכוף הר כניגית על הדרים בהם ולאמר: "אם תקבלו הנאי מוטמנ, ואם לאו פה הוי קבורהכס!" שבא לאחד מהדרים והשחוטם על הדירה הגדולה יותר מד' אמות ומחירה כל כך נמוך ואמר: "הלא יהודי אדוק אתה ואיך לא תירא מפני אלקים לשלם פחות מכפי שויה, הלא הדירה היא חצי חנם ואסור להונות איש את עמיתו". אירוניה מרה אבל אמת.

כך כודרים להם מצוות ועברות כהעולה על רוחם ואלה המדקדקים על ערקתא דמסאנא אין מדקדקים על גזלה העני כביתם.

והרבנים? או לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר. מעשה בר' אליעזר וד' יהושע, שעמדו לדון תורה בקראקא, כי אחד שכר דירתו או חנותו של חברו, ונפסק הלכה למעשה, כיון שמוסר ממון ביד ישראל ואין כאן דין עני מהפך בחררה, הנעשה אין להשיב, כאלו מותר היה לשכור דירתו של חבירו. אין להרהר אחרי מעשי בי"ד בלום, אבל בהלמיד היושב לפני רבו הרשות לו לשאול: "ילמדנו רבינו, הלא כתוב בתורה "צדק צדק תדרוף", "לא תשיג גבול רעך" ואלה הדברים, אשר דבר משה, אינם אותיות פורחות ולמה לי כל הפלפול? הלא כפלפול הזה הותרה הרצועה. שער נא בנפשך. אחד יושב בחנותו כמה שנים וחבירו יורד לחייו, שוכר חנותו בהוספה רבה וביון שמוסר ממון ביד ישראל ואין כאן עני מהפך, הוא גם להבא יהודי חסיד ובעל ששי. ונפלא הדבר, כי ה"פוסק"

מכתב מאמריקה.

ניו-יורק. הועידה השנתית של ציוני אמריקה. שבוע של דעש ושארן היה לנו השבוע הזה (פ' קרח). עירנו ראהה מחזות, שאין הפה יכול לספר. שהי ועידות יהודיות רבות הערך היו בפעם אחת, האחת של האגודה הגדולה "ברית אברהם", אשר לה לא פחות משבעים אלף חברים, האגודה חגה חג היובל שלה, והשניה זאת של ציוני אמריקה. אניח את הראשונה, שאינה ענין לרכים ואספר על-אדות השניה.

כמו"ש פ' שלח נפתחה הועידה באספת פומבי בהיכל היותר גדול שבניו-יורק (Cooper Union). יותר מארבעה אלף אנשים ונשים סלאו את ההיכל ולא רק צעירים, כי אם גם המון יהודים, אשר עברו כבר הקופה הרתיחה. הנאספים הראו התלהבות, העוכרה כל נבול. עורך עתון אנגלי גדול, מר שטרויס יליד אמריקה, היה יוכ"ר. כשם העיר בא מבקר החשבונות היהודי מר פיליפ טיילאר, לערך את הנאספים בשם העיר לשלום. רק אחת היא הארץ הראויה לנו, ובאותה ההתאמצות, אשר נובל לכא בה לארץ אחרת, לכבל ולאשור. נובל לכא גם לא"י, כי מציון הצא תורה ודבר ד' מירושלים". בדבדים האלה סיס ציר העיר מדברותיו, אשר נהקבל במחיות כפים רועשה. ככלל שפבו כל הדברנים חמתם על זנגביל. בחצות הלילה ננעלה אספת הפומבי, אשר זכרונה לא ימוש מלכנו לעולם.

ביום א' כבקר נפתחה הועידה באופן רשמי והאריכה שלשה ימים. מאתים צירים באו מכל קצות אמריקה, שלוחים מאת 197 אגודות. טובי ציוני הארץ ישבו יחד ודנו על הענינים בכבוד-ראש. את כלט פעם רוח אחד, לאחוז בעבודה מעשית, לקנות קרקע הרבה, למען הרחיב הישיב. המומנטים היותר חשובים בוועידה הזאת: נצחון נקודה מצב המזרחים — כמו באונגרן — בענין הגמנויה העברית ביפו, יסוד אגודה גדולה מדינית לקנין קרקע בא"י ושימת לב לחנוך הכנים וליהדות הארטרדקסית.

ביום ראשון הרציא היו"ד כועד הפלשהיני של אגודה הציונים באמריקה את הדין וחשבון שלו מפעולה השנה. היו"ר הוא הציוני הנודע מר א. ז. לעווין-עפשטיין. בהוך דבריו: אמר, מצאתי ביפו שני נני ילדים ובתי-ספר עברים חדשים והגמנויה בראשם. זה האחרון נוהן אמנם חנוך טוב מאד, אך מנקדח מצב הדת יש לנו לקווה והיה לנו לדרוש יותר". האדון הנזכר דר בחובות עשר שנים ובקיץ שעבר בקר את הארץ.

אחרי גמרו הרציאתו קפצו עליו הצעירים והנאורים בקצף נודא על אשר העיז לדבר סרה על הגמנויה העברית והציעו לפני הועידה, שלא לקבל הדין וחשבון הזה עד שיחזור מדבריו כנוגע לגמנויה העברית. אבל למרות הרעש הגדול, אשר יכולים צעירנו — המתאמרים להיות נאורים — לעשות כל כך היטב, קבלה הועידה ברוב דעות את ההרצאה ובוזה כמאה גם הועידה האמדיקניה, שהגמנויה ביפו אינה ממלאת חובתה כנוגע לדת.

מד גולרמאן מסן-לואי דבר באריכות בעד עבודה מעשית בא"י והציע, ליסד בכל עיר ועיר אגודה לקנין קרקע בא"י והאגודות האלה תהינה מאוגדות לחברה אחת מרכזית, אשר הבונן מושבות בא"י. את הרעש, אשר קם בגלל ההצעה הזאה, לא אוכל לציד, זה היה מלחמה עזה ונוראה בין הציונים הפוליטיים והמעשיים. אבל סוף סוף נצחו המעשיים ועשו קץ להדרמה הלהרנית של הפוליטיים וההצעה נהקבלה. עוד בשבוע הזה נוסדו בניו-יורק שתי אגודות לקנין קרקע בא"י ונמכרו מניות רבות של החברה הנוסדה — מניה אחת היא של מאה דולר — לשלם במשך עשר שנים בארבעה שעורים לשנה. וועד מיוחד נבחר מהועידה, לנהל כל עניני האגודה. עתה תהלה לאל יש לנו כבר חמש חברות לקנין קרקע. אחת בשקסס, אחת בסן-לואי, אחת בניו-יורק בשם

"אחיות נחלה", הקימת זה שנה, ועוד אחת בניו-יורק בשם "נחלת צבי" ואחת אשר נוסדה זה עתה על-ידי הועידה.

הרכה דברו על אדות חנוך הילדים. סוף סוף באו הציונים לידי הכרה, כי עבודה ציונית חשובה ורכה הערך היא להתעסק בחנוך הילדים וגדולם כרוח יהודי ולאומי. החלטות רבות נהקבלו כנוגע לזה. כמשך זושנה הזאת נמכרו שקלים כעד 3211 דולר, לאוצר הלאומי נבנם 7427 דולר, למוסדות פלשהיניים נאסף סך 1962 דולר, (מענין הוא, כי להקולטור-פונד לא נאספו רק 25 דולר, נדכה אגודה אחת).

אורח נכבד היה לנו בוועידה, האנרונס מר ארנזון כא"י. הוא דבר פעמים אחדות וספר לנו חרשות. בהוך דבריו ספר, כי ישיבה אחת בירושלים, "עץ חיים", יש לה הכנסות בשנה אחת הרבה יותר מלאוצר הלאומי כשלוש שנים, ולמען לא יגלה כמה הן הכנסותיה דיא ממאנה לכוא כמשא ומתן עם האנגלא-פאלעסטיין-באנק. אבל נודע הדבר לבסוף, כי יש להישיבה הכנסה כשנה יותר מרבע מיליון פרנק. גם ספר הרבה על-אדות ה"בוללים", שום אדם אינו יכול לדעת כמה הם מכניסים וכמה מוציאים, אין חשבון ואין דין. אבל למרות זאת אין לבחש, כי טובה גדולה הם עושים כמה שכונים מוסדות שונים, בתים, בתי-ספר לחנוך ובתי מדרשים, בתי חולים ומושב זקנים ועוד כאלו.

ביום ב' בערב ערכו ציוני ניו-יורק "ההלכות-הפננה" לכבוד הועידה הציונית. אשרי עין ראתה זאת! זה היה מחזה יחיד בחיי היהודים באמריקה. מחנה של חמשה עשר אלף ציונים וסתר היהודים סכב בחובות רכע היהודים כצלצול זמרת התקוה ושירי ציון אחרים, אשר השמיעו שש מקהלות של מזמרים. מחנה של אקף ילדות בנות עשר — שתיים עשרה שנה עכר בראשם, בלן לבושות לבנים ומקושמות כצבעים יהודיים וזרי פרחים. ביד כל ציוני היה דגל ציוני, אשר כנאה הונף למעלה. בתי החובות היו מקושטים בדגלי ציון ובל יושבי הרבע התוצבו לפני פתחים וקבלו את דמחנה כברכת ציון חמה ונשאה. בחלונות ועל הגנות נדחקו נשים ובהולות וביחד עם המחנה ועם התזמורת שרו שירי ציון והקולות כלם התאחדו לקול אחד עז ונאדר, כשוי התקוה של עם ישראל. מעולם עוד לא נהגלחה ידיעה עצמו של העם כבאותו הלילה. ליל שמורים יהיה הלילה הזה. כלם בלי הברל דעה ומפלגה, מתנגדים ואויבים, כלם הרגישו איזה רגש, אשר כעצמם לא יכלו לכאר להם, איזה מין זרם אלקטרי חלף על בשרם ונפשם כמו שעה. אמריקה היא אמנם ארץ המחזות, אבל בזאת עוד לא זכיתי לראות. זה היה ממש במין ההתלהבות בימי בר בוכבא. עתון בוליווארדי אחד כותב: "הרגש והשירה והתקוה של עם ישראל כלו נתבטאו בלילה הזה כאשר אלפי יהודים הלכו בחובות לקול התקוה, לבטא מאווי הנעים והנדים ודרישהם בעד ארץ, בעד מקום פליטה, הלילה הזה היה ליל-יהודים בלי הברל דעה. מגן-דוד וצבע תבלה ולבן עשו את הרכע כמרקחה. הלילה הזה היה הראשון, אשר בו נהגלה הגניוס הישראלי בכל הדרו ועזו, נדאה היה ממש כאלו הולכים לציון". בסגנון זה דברו כל העתונים, אף אלה, אשר מעולם לא התענינו בענינים יהודיים. ההפננה ההיסטורית הזאת הועילה הרבה מאד, להודיע מיכה של הציונות כעירנו ובמדינתנו.

הרבה שימת לב מקדישים אצלנו להילדים, לקחת לבם לציונות. בשנה שעברה נוסדו בניו-יורק עשרים וחמש אגודות חרשות של ילדים ציונים, ביניהם ארבע של דוברי עברית. בפילדלפיא נוסדו עשרים, ובשאר ערים עשרים וחמש, י"ב ישנן מכבר בעידנו. מספר החברים היא יותר משלשה אלפים. הציונים הקטנים האלה מוציאים שני עתונים, אחד אנגלי ואחד זרנגני. הדין והחשבון על זה היה האחד, שנהקבל כרצון בלי שום בקרה. מי יתן ולקחו הציונים מעבר לים אוהנו למופת בעבודה הנכבדה הזאה, לקחת לב הקטנים לעבודתנו הלאומית.

הרעיון ליסד באמריקה סניף לבאנק הקולוניאלי נפל לנצרות. הרכה עכובים יש כדבר, והעקר, שלפי חוק הארץ אין לסגור שום באנק כשבה. ההודעה נהקבלה כהוגה, אבל לשאי כל ההתאצות, אי אפשר הדבר.

וכדבר שני הפרוגרם הכוזי נהקבלה הצעה, להניח יד חפשיה לקנגרס, לעשות כמו שורה הזמן והתנאים. כיום ג' כערב ננעדה הועידה היו"ב של ציוני אמריקה במשנה נערך לכבוד הצירים. (סוף יבא).

שמיאל מייר.

מקורב ומרחוק.

שונות. עדוארד מלך אנגליא יבא כיום 20 אוגוסט למאריענכאד כדבר שנה בשנה, אף שכבר החליט לבלתי בוא, לפי שהפוליטיקנים האנגלים תמכו בידי הסרבים ונרו אותם למלחמה עם אוסטריא. — הנראף קאוטיר בארעני, שהיה נציב גליציא ואח"כ ראש המניסטרוים לפני י"ב שנה, מת פתאם בעגלת מסה"ב אצל תחנת טראנסט סמוך ללכוב. הוא ישאר לזכר עולם כדברי ימי אוסטריא, כי הוא בקש להשליט את העמים הסרבים וכיחוד המשעכים על האשכנזים וגרם רעש גדול כפרלמנט. וככח הסלבים והפוליקלים יסד חיק להוציא מבית המועצה את כל המפריע עבודת הבית והביא שומרים אל הבית, שהוציאו את צירי האשכנזים וכלאו קצתם בבית הסהר. בסוף נלחץ להתפטר ומאז אין שום ממשלה מעיזה עוד למשול למורת רוח האשכנזים. בארעני זה רצה בתחלה למנוע בידו החזקה את שלטון לואיגר בוויין ובטל שתי פעמים את בחירתו. כסוף היה מוכרח לותר על דעתו. הוא נהניג את זכות הכחירה הכללית למועצת הממלכה כקוריע כללית. — כפי שנודע עתה ע"פ חסירה ודרישה של ועד הפרלמנט המורקי נהרנו בימי הפרעות באזיא הקטנה בחדש אפריל 19400 נוצרים עם 608 מחטרים. — ממשלת ארצות הברית באמריקה הטילה על כל נודר הבא לאמריקה לראות, כי יש לו למצער 25 דולאר (125 כתר). תחת אשר עד כה היה די סך 10 דולאר. מי שאין לו סך כזה יושב בלי שום טו"מ אל ארצו. — ראש הקלוב הפולני הודיע, כי כפרוב תתחיל הממשלה לבנות את הדרוואריס לכנוס הנפש הגם בגליציא, אע"פ שהפרלמנט לא הסכים, כי היא כמותה, שהפרלמנט יסכים גם לאחזר זמן, החוזה עם אגודת סוחרי הנפש האמריקנית, שבקשה לכבוש גם מסחר הנפש בגליציא, בטלה. — המיליארדר-הידוע רופסר באמריקה נדב למוסד השכלת העם, שיסד הוא עצמו, עוד חמשים מיליוני כתר. כל נדכותיו לצרכי הצבור עד כה עולות כבר לשש מאות מיליונים.

מקשווי השעבוד. לפני עשר שנים נקבץ מעשירי היהודים בקיוב כסף לבנות בית מדרש גבוה לטכנים. היהודים נתנו ביד רחכה וכיחוד הרבו לתת בני כוודסקי, אבל תנאי התנו היהודים, שבית הלמוד הזה, הנבנה ככסף יהודים, יהיה חפשי גם ליהודים וילמדו בו יותר מן השעור הקצוב בכתי למוד אחרים. הממשלה סימה את התנאי ונתנה רשות. שילמדו שם יהודים מ"ו אחוזים מטאה תלמידים. זה היה אז בימי שלטון היחיד. עתה גזרה הממשלה הקונסטיטוצית, כי אין להבריל בין כ"ם הגבוה הזה ובין אחרים ואין מבניסים כו רק חמשה אחוזים מטאה, ולא חמשה בין מאה תלמידים חדשים. כי אם חמשה בין התלמידים ככלל. ואחרי שהכניסו עד כה יותר מחמשה אין להכנים עתה אף יהודי אחד עד שיחסרו מן החמשה.

מות בן רותשילד. כליל ג' ש"ז מת פתאם בנו הצעיר של הבארון אלברט רותשילד בוויין. אסכרוותשילד היה בן כ"ב שנה. זה כשנה שרוח רעה בעתתו וחשבת מרה-שחורה מרה חיו עד שקץ בהם. בעצת הרופאים שלחחו אביו למסע ארוך לעסוק במדעים לשכוח עצבו. אך כא הופט לו וכשוכו אל בית אביו נמצא ממחרת מת כמסתו. כפי ההשערה שלח יד בנפשו, אך אכותיו מכחשים כזה. לבארון אלברט רותשילד ישנם עוד שלשה

בניס: אלפונז, לואי נתנאל ואייז'ן ובת אחת וואלנטינה נעמי.
 הפלשים, מפלונג מודיעים את הקורסונדענע היהודית: החוקר הנוסע היהודי ד"ר פאטלוביטש שב זה עתה טמסעו השני באכסניא, שהתמחה שם ש"ו הדשים וסבב ברוב נפות הארץ ובקר את רוב ישובי היהודים שם, הוא הביא ידיעות חשובות מאד וכתבים נכבדים, המגיהים אור חדש על חיי אחינו הנדחים ההם, על מצבם הכלכלי ועל השקפותיהם הדתיות. הוא דבר עם חשוכי הכמיהם וכרניהם ארוכות ומצרות והביא להם מכתב מאת אחיהם שכנולה חתום מאת רבנים בכל ארצות תבל מתורגם בלשונם הבושית ונתקם באלפי אכסמפלים להפיצו בכל מקומות מושבותיהם. הם שמחו על המכתב הזה כעל כל הון, וראשי הפלשים מסרו לו מענה אל אחיהם, חתום מאת כל ראשי העדות. בו הם מביעים ישמחתם על בואם בדברים עם אחיהם באירפה ומבטיחים אותם, כי למרות היותם נפרדים ונבדלים מאת העם הישראלי ולמרות עמל המיסיונרים הנוצרים, העמלים זה כמה שנים, להביא את שרידיהם במסירת דת הנוצרים בכונה לבחות שם ישראל גם שם, נישארו רובם נאמנים לדת משה וישראל. אך בצוף העתים אכדו את כתבי קדישהם וריח התורה פנ מקרבם, לכן הם דורשים, לשלוח להם ספרים ומורים, למען לא יכרת ישכט אחד מישראל. הם מודים למלכם הקיסר מנליך, שאינו אוהב את מעשי המיסיונרים. כפי הנשמע נכונה חברת העזרה של יהודי אשכנז למשל בנרחי ישראל אלה.
 ליום הולדת נורדאו. מ. נורדאו נולד, כד"ר הרצל, בכודאסט, שבאוי שמה הוריו לפני לדתו. לפני זה נרו בקרוטושין בפולן הפרוסית ומקור מהצבתם היה כספר. כימי המאה ה"ז באו שני אחים ספרדים מוויניציא דרך ויין לפולן וקבלו שמות אשכנזים, האחד התכנה זידפלד והשני ווענער. אחד מנכדי זידפעלד בתב איזה ספר וכתב על השער ישם כדוי "נרדו" וכבוא אבי נורדאו לכבודסט המיר את שמו זידפלד בשם הכדוי של ספר זכנו.

יהודי נשיא שבט הודי. העתון "אמריקה היבוי פרסם דבר פלא, כי יהודי מושל בשבט הודי של תושבי אמריקה. היהודי הוא ממשפחה אשכנזית עשירה. הנודעה היטב בעולם המסחר באמריקה. הוא בקיש לו שדה עבודה במערב אמריקה וכן בעסקיו במשא ומתן עם נשיא שבט הודי האנשים כבדוהו והכבדוהו בנגל ישרו וחסדיו. שעשה עמם והנשיא נתן לו את בתו, הוא לקחה והביאה בבית ישראל ומל את יכדיו שידדה לו וכאשר זקן הנשיא משל חתנו היהודי בשמו על כל השבט. ובהגיע יום מות הזקן צוה את בני שבטו, כי חתנו ימשול תחתיו. כל השבט שמח כמושל החדש, שמשל עליהם שנים רבות ביותר וצדק. בסוף כבדה עליו המשרה ויצא

מתוך ההודים ושב אל עיר מולדתו, לחיות בין יהודים. עורך העתון הגיל מבטיח, כי הוא מכיר את הנשיא היהודי, אלא שאינו רוצה לפרש שמו מפני כבוד משפחתו.
 יהודי אנגליא בעד אחיהם ברוסיא. חבל צירי הדומה הרוסית ובראשם נשיא הדומה חומיאקוב באו לאנגליא, לכבד את הפרלמנט האנגלי בימי חפש הקיץ, בשעת הבשר הזאת השתמשו הצירים היהודים בפרלמנט האנגלי, לבקש מאת באי בח הדומה עד אחיהם היהודים ותארו לפניהם את לחץ היהודים וענים וכקשו עזרת הדומה. שום תקוה אין מזה, כי גם הקונס שהכריזו יהודי אנגליא על שטרי הערך הרוסים לא הועיל.
 יהודי במניסטריום המורקי. עורך הדין היהודי בסאלוניקי שלם נתמנה ליועץ המשפטים בלשכת הוויד הנדול. השולטן חפץ לעשותו למניסטר למשפטים ולא אכה לכבל עליו.
 בנות ישראל בשבי. שני אנרים כנפר בורקא אצל מרנופול לקחו באישון לילה את בת דוד בלייך בשבי והביאוה אל בית הנזירות בעיר. אביה רדף אחריהם ולא השיגם באפלה. בהגיעו אל בית הנזירות בקיש בכבי ובתחנונים להראותו את בתו. אבל בעזות מצה נרשוהו הנשים הצדקניות בעלות החסד והרחמים.

שרוך. בער; אילי חובל להגיד לי על בחור פלונג, שהוצע לפני כשביל בתו, אם הוא בחור טוב ואם יש לו מעות הרבה, וקאלף: בחור בטוב ומאוס כרע. י. א.

צבי אונגר.	מאורשים בחדש תמוז.	מרים קנאלר
ריהטין	נדרורנא	
אהרן ווייס	מאורשים בח' תמוז תרס"ט	חיה פריעההאף.
גרודק	גרודק	

ברנשי אהבה הננו מברכות במו"ט את ידידתנו מ' חיה פריעההאף לארוסו עם אחינו. האחיות חנה וחיה ווייס — גרודק. מו"ט לאחי מר אהרן לארוסו. יוסף ווייס — גרודק.
 ברנשי גיל וחדוה הננו קוראים מו"ט להורינו היקרים לארוסו בנם, אחי מר אהרן. מו"ט להמאורשים החביבים! שמואל צבי ווייס ואשתו. מעמק לבי אביע במו"ט לסבי ולסבתי לארוסו בנם מר אהרן. מו"ט להמאורשים. מנחם ווייס.
 במו"ט לאחיתי היקרה מ' חיה לבאה בביתה האירוסין. צבי פריעההאף — גרודק.

יצא לאור הכרך השלישי בגלל כהדרו מן בוגאנת. כלו מלא מאמרים מגדולי חכמי ישראל. כולל כל ידיעות היהדות והתורה בכל מקצועותיהן וענפיהן, אין מחסור דבר. ספר נחוש לכל יהודי יודע ספר, אם ת"ח חרד או חוקר חפשי.
 מחיר כל כרך מבורך בכד יפה עם המשלוח 15.40 כתרם. לקוראי "המצפה" הנחה רבה 3 כתרם — רק 12.40.
 Admin. HAMICPE, Kraków.

כה דהתרא עדיה!
 כל החפץ לגלח הזקן בהתר ולא באסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש
EXCELLENT
 כשמו בן הוא, טיב ויפה וריחו נעים ומועיל לגלוח הזקן ברנעים אחדים עצהו"מ. הירא דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום וי"ח הברווה. מחיר תכה אחת כתר וחצי. שתי תכות שני כתרם וחצי. ע"י נאכ-נאהמע לא ישולח בתובתי עתה.
MOSES KATZ
 Jaffa, Palästina, Post restante.
 לפנים היה מושבי בלנדון.

המים והאש
 בסוד חכמי חרשים זנבני לחשים מאת ד"ר שלמה רובין. תרס"ט. מחירו 40 הלר. הספר היפה הזה ויתר ספרי המחבר נמצאים למכירה אצל א. פויסט בקראקא ואצל פ. ה. וועטשמיץ שפיטאל-נאס 20.

פיר דיא יונענד.
 איך ערטיילע גרינדליכען אונטער-ריכט אין דער איינפאכען אונד ראפעל-טען בוכהאלטעריע. קארעספאנדענץ, סטענאגראפיע אונד פרעמדען שפראכען, בין אימשטאנדע יעדעם שילער ביי פליי-סיגעס לערנען צו גארנאטירען פיר גוטען ערפאלג אונד גוטעם צייגניס ביי איינער פריסונג אויף דער ק. ק. האנדעלס-אקאדעמיע. 27 מיינער שילער האבען שאן דיא פריסונג אין דער אקאדעמיע, בעציהונגסווייזע פאליטעכניק בעשטאנ-דען אונד בעפינדען זיך אין פערשערענען גראסען שמעטען אויף גוטעם פאסטען.
 אויך פאן אויסווערטס נעהמע איך שילער אויף מיטקאסט אונד קוואטער האגא-אר נאך איבעראיינקאממען.
M. WUNDERMANN, Stryj.

האטעל ורעסטיוראציאן כשר
 כבעיב יהודים של
שלום אהרן ראזענטאל
 בלבוב. רחוב רועניצקא 13.
 מעלעפאן נו' 1314.

כשרה זעלכווארען-פאבריק
A. Finkelstein, Lemberg, Goluchowskipl. 2
 ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איז מיט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ז. וו.
 אונד ערצייגט נור פרימאזוארע
 בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

לעזען אונד מעררען!
 ווער זיינער מאכט ער איינע מיטגיפט לייכט בעשאפען וויל, טרעטע דעם:
Wohlfahrtsvereine zur Heiratsausstattung
jüdischer Mädchen in Tarnow
 בייא. גענען קליינע מיטגליעדסקאסטען קאן ער 1500 ביז 2500 קראנען אונד מערה, יע נאך פערמעהרונג דער מיטגליעדערצאהל, בעקאממען. אויסקונפט מינדליך עווענט. שריפטליך גענען איינזענדונג איינער רעטורקארטע, אין דער פערראיינקאנציליא פאן 12--10 מענגליך (אים הויזע דעם ה' יחזקאל פלוהר).

לאהנענדער ארטיקל

פערזענדלעך פיר הויזהאלט, קאנדיטאריען, ליקאָר-ערציגער עטצ. פוינסטער אונד ביל-ליגסטער ערוואַסן פיר וואַניליע.
 Fahlberg Vanilin פאן דעו.
SACCHARIN-FABRIK A-G.
 vormalis Fahlberg, List Co.
 הויפט-דעפאָה פיר איין-אונד-אויסלאנד:
Manó Markovits, Budapest,
 XII., Sip-ntcza 17.
 פערטערטער געזיכט.

ספרים

אוריע, כי כביה מספרו ישנם ספרים שונים הן עבריים הן זשרגונים. גם ספרו הנ"ך, חומשים, סדרים וכו', דכל דורש אשרה אפרטען.
 Moses Lefkowitz, Kolomea.

בארירלען

אדער שענע בירנען
 וענדעט אין 5 ק"ג פאָסט-קערבעל מיט-טעלס נאכנאָהמע פיר 2. קר.

Klein Mór Solt-Vadkert (Ungarn).

פרייזקוראנט גראַטיס
 ביי גרעסערער אבנאָהמע פרייז-ערמעסיגונג

גענוע שמאלץ כשר נעקאָסטעס

אונד קוה-בוטטער טעגליך פרישע פערזענדעט
 Juda Zins, Husiatyn (Galiz.)
 פרייזע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים מכערואן ספרעמיסלא ומסטריא שליט"א וענדע אויף פערלאַנגען.

ISIDOR KRIEGER

Friedland bei Mistek (Mähren)
 פערזענדעט פֿוהרמאנס-אונד פֿיאָקער-פייטשען אויס פרימא קערן-לענדע גע-שניטטען צו ביליגסטען פרייזען. פערזאנד פער נאכנאָהמע.

כל הבא לקאלאמיי

ורוצה לאכול בשול בייזימו בכשרות ונסיות עצהיו"ט. שיטעס לחבו וללון לינה הגונה שיפס רצון, יפנה נא רק להאטעל ורעסטאָראַציען. טהיכניוטי פה מחדש בבית המג' הר' עזריאל העלער כרחוב וואַלאָוואַ. שלמה שטיין.

ר' עזריה פיגו

שנהבקר לשיב כמעט בכל עזוני היהודים העברים והלועזים, מחירו הוא עתה רק כתר אחר, ויטו"ס ראנט הגון. האררסה:
 A. Apfelbaum Rzeszow, (Gal.)

Wyd.: { **Naftali Hof.**
S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
 Drukiem S. L. Deutscher v Podgórze

מאטיעס פאסט-הערינגע

איך אָפּפּרעיערע

נייע פאָסט-קאַרלע צירקא 30 שטיק א 4 קר. בראַנאָה יעדע שטאַציאָן.

1/4 טאַננע 22 קראַנען, 1/8 טאַננע 12 קראַנען אב בראַנאָה.

Geopold Bertel, Krakau.

ביי פערלאַנג פרייזקוראנט גראַטיס.

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 . . . . . K. 539,686.228.—
 Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 . . . . . 176,528.370.—
 Einkünfte von Assekururanz Prämien und Zinsen 1905 . . . . . 30,748,986.—
 Ueberschuss vom Jahresumsatz . . . . . K. 2,215.336.—
 Reserven v. früheren Jahren für Dividende „ 11,718.647.— } 13,934.003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:
 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion

Generai-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau
 Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

Erstes und Grösstes

Grammophonhaus JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

LEMBERG, Sykstuska 2. KRAKAU, Grodgasse 71.

גענעראלפערטערטער דער גראַמאָפֿאָן אַקציען-געזעלשאַפֿט מיט מאַרקע, שרייבער ענגעל' ארעסטעס לאַגער פֿאַלנישער, דייטשער, העברע-אישער אונד יודישער פֿלאַטטען מיט מאַרקע, ענגעל' 20 000 פֿלאַטטען ערסטערטער קינסטלער שטעטס אָם לאַגער!

רעפּראַטירטילע אונד ווערקשטעטע אים אַרטען בעסטע אומטוישבעדיגונגען. פרייזקאטלאַנגע גראַטיס אונד פראַנקאָ.

Bücher-Lieferung gegen Monatsraten!

- Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde.
  - Meyers, Convers. Lexicon 20 "
  - Brockhaus " " 17 "
  - Spamers, Jll. Weltgesch. 11 "
  - Brehms Tierleben 11 "
  - Lehner, Literaturgesch. 4 "
  - Kaufm. Bibliothek 5 "
  - Weltall und Menschheit 5 "
  - Allgem. Naturkunde 10 "
  - Sämtliche Klassiker (illustr.)
  - Gediegene Belletristik "
- Alles in neuesten Auflagen, prachtvoll gebunden liefert gegen Monatsraten von K 5.— aufwärts:
A. WEISSMANN
 Podgórze (Galizien).

Kaufm. Fern-Unterricht!

בוביהונג (אללע מעטאָדען). האַנדעלסקאַררעספּאַן-דעני, דייטשע שפראַכלעהרע, קויפֿט. רעכנען, האַנדעלס-א. ווכסערלעבט, וואַרענקונדע, עאַגראַפֿיע, שענשרייבען, וועלטגעשיכטע, עס פּער אַנטאָ-וועלמיש פּראַכע, טעענאַגראַפֿיע (אללע סיסטעמע) א. ו. ו. קאַנן יעדערמאַן אָהנע בעזאָנדערע פֿאַרקענטניססע אים ברייעליכען וועגע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האַנאַראַר מאַססיג. — ביי גלייכצייטיגער טיילנאָהמע אַן 4 לעהר-פֿעכערן.
Stenographie gratis
 אַנפֿראַנגע נוד געגען רעטורקאַרעטע. פּראַספּעקטע גראַטיס. פּראַכעבריקעפֿע אַ 1.50 K פּראַנקאָ. ערפֿאַלג גאַראַנטירט!
Erstes commercielles Unterrichts-Institut.
 Abteilung für briefl. Unterricht
A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E.

ספר הגאולה לרמב"ן ז"ר

באשר נשאר לי עוד מעט מן ספר הגאולה שהוצאתי לאור זה לא כבר ע"כ הודתי מחירו ממחיר הקודם. הוכן הספר על עניני הגאולה העתידה והעתקתי אותו מן כתב יד ישן המונח בבריטש מוזעאום בלונדון.
 מחיר הספר עם המשלוח 1 קראנע.
 גם תוי הפאסט אקבל במחירו
J. Lipshitz, I. Finch St., Brick Lane
 London, E.

משוררים געזוכט.

איך זוכע פיר די ימים נוראים הבע"ל איינען גוטען באססיסטען, איינען גוטען טענאָר, וועלכע גוט נאָטען לעיען קענען אונד מיט גוטען שטימען בעגאכט זינד. געהאלט צו 100 קר. קאָסט עט קוואַר-טייער, אויך געבענאיינקאממען ביו 70 קר צו מעלדען ביו 8 אויגוסט 1909 אן **Simon Deutsch Oberkantor** Oświęcim (Gal.).

שדכני

דורך טיינע לאַנגיאַרטיגע געשאַפֿטס-רייזען דאָכע איך מיר איינען גראַסען בעקאנטענקרייז אין בעסערען הייזערן אין אָסטערייך-אונגאַרן, דייטשלאַנד אונד בעלגיען ערוואַרבען, זא דאָס איך איבעראַל פֿריי אויפֿטרעטע אינד ענטגעגענקאממען פֿינדע. טיינע טיכטיגקייט וואַרדע פֿיעל-פֿאַך אנערקאַנט. איך פֿערטיגלע פֿיר יעדען שטאַנד, פֿאַן 1000 קראַנען נדן אויפֿוואַרס, פֿיר שטענען רעליגיאָזע ווי פֿיר פֿרייזינגיגע פֿאַמיליען. בין איכ-שטאַנדע יעדעס זיינען וואַונש צו ענט-שפּרעכען. שטרענג דיס קרעט גא-ראַנטירט. אים טקיים צו זיין וחי אחיך עמך רופּע איך שדכנים זאווי פֿריוואַטע ביי גוטען פּאַרטיען זיך אן מיך צו ווענדען. זיכערער ערפֿאַלג.
Abraham Urbach Kraków
 ul. Józefa 5

דבר יום ביומו

מאת הרב הדרשן מו"ה חיים קנאללער בפרעמישלאַ, מכל דברי תורה, הלכה ואנדה ושעמי מנהגים לכל יום ויום מימי השנה, מפתח לדעת כל יום בחדש באיזה יום בשבוע יחול, מאורעות שאירעו ונסים שנעשו לאבותינו בכל יום, פטירת נאונים וצדיקים ודברי תורה מהם לעת הצורך. — חלק א' על חדשי הקיץ מחזיק 240 עמודים אָקטאַב גדול, מחירו כתר אחר וכן חלק ב' לחדשי החורף הנמצא עתה תחת מכש הדפוס. — לפנות אל בן המחבר:
Buchdruckerei Knoller's Sohn
 Przemyśl.

למבחי מקום עסק

באחד הרחובות ההומיות במרכז העיר קראקא יש למסור חצי חנות גדולה עם חלון להצגת סחורה, טובשר למכירת כסף-חדש, חותמות של קאטשוק, פונדנרפות, חורחים ולצורפי זהב. לשאל בארמיני. של "המצפה".

ל"ב מכתבי הוראתי, הבוללים בקרבם חלק הגון מן הספרות בשר ובפרוזה ואת כל התקדוק מתחלתו ועד סופו עם חנוכים רבים מאד בכהיכה, מאפשרים לכל אחד לסגל לו בזמן קצר את השפה העברית על בוריה, לכתב ולדבר בה בשפת מולדת.

פרוספקט מפורט חנם.

הלך במרקאות יקבל גם את הספר "המונות ושפוסים" המכיל שלשים ספורים וציורים, מחיי היהודים בגליציה.

שכח וואלאקאיוסקי, 16 Miodowa, Krakau. שכתב לדונמא בחר אחר.

מכתבי הוראה